КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Приймальною комісією
Протокол № 5 від 29.03 2021 р.
Голова Приймальної комісії
_____ Віктор ОГНЕВ'ЮК

ПРОГРАМА

вступного випробування (іспиту) до аспірантури
зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)
Галузь знань: 02 Культура і мистецтво
Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
Освітньо-наукова програма: «Образотворче та декоративне мистецтво»
На основі: освітнього ступеня магістра
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)

ПОГОДЖЕНО
Проректор з наукової роботи
_____ Наталія ВІННІКОВА

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні вченої ради
Інституту мистецтв
Протокол №2 від 16.02.2021 р.
Голова вченої ради
_____ Тетяна МЕДВІДЬ

Київ – 2021

ВСТУП

Вступне випробування (іспит) до аспірантури зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація проводиться з метою виявлення рівня попередньої підготовки абітурієнтів, їх загальної ерудованості та обізнаності в загальних питаннях мистецтвознавства – теорії та історії образотворчого та декоративного мистецтва. Вимоги до рівня знань та загальної підготовки вступників регламентуються освітньо-науковими програмами з галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Серед завдань вступного випробування (іспиту) – визначення схильності абітурієнта до постановки та вирішення науково-дослідницьких завдань у галузі мистецтвознавства; до проведення фундаментальних і прикладних досліджень, до запровадження на практиці результатів дослідження, до написання науково-дослідницького тексту як результату навчання в аспірантурі.

Вступне випробування (іспит) до аспірантури проводиться в усній формі, абітурієнтам виділяється 30 хв. на підготовку до відповіді.

Кожен білет вступного випробування (іспиту) містить три питання з теорії та історії зарубіжного та вітчизняного образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Вимоги до рівня підготовленості вступника передбачають належний рівень його підготовки в усіх галузях гуманітарного знання. Кожен білет включає одне загальнотеоретичне питання, що передбачає володіння мистецтвознавчим інструментарієм, знаннями з теорії мистецтва, друге – з історії зарубіжного мистецтва, третє – українського. Додаткові запитання членами комісії ставляться переважно за спрямуванням майбутнього дисертаційного дослідження вступника, за матеріалами поданого перед екзаменами реферату зі спеціальності або (краще) наукової публікації.

Перелік необхідних знань вступника:

- основні поняття і терміни мистецтвознавства;
- основні мистецтвознавчі школи та аналіз творів мистецтва;

- класифікацію мистецтв та жанрову ієрархію образотворчих мистецтв;
- історію образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та архітектури в обсязі, що вимагається у програмах мистецьких ВНЗ;
- широке коло фахової літератури та джерел в галузі мистецтвознавства;
- основні мистецькі напрямки та стилі;
- історичний і культурний контекст формування та розвитку мистецтва та художнього життя;
- творчість майстрів вітчизняного та зарубіжного образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва й архітектури;
- ключові твори, що характеризують художній процес;
- основні методологічні принципи мистецтвознавства та історію їх становлення;
- сучасне вітчизняне та зарубіжне мистецтво;
- історію колекціонування творів мистецтва та сучасні принципи збереження культурного та художнього спадку.

Перелік необхідних умінь вступника:

- аналізувати основні еволюційні фази зарубіжного та вітчизняного мистецтва;
- виявляти основні тенденції розвитку, передумови виникнення певних стилів, течій, напрямків у мистецтві, визначати фактори впливу на них того чи іншого мистецького феномену;
- визначати колекційну, музейну, історичну, художню, матеріальну цінність мистецького твору;
- визначати приналежність мистецького твору до певного виду та жанру;
- працювати зі спеціальною науковою літературою з проблем теорії та історії мистецтва;
- аналізувати мистецькі твори з урахуванням історичного контексту;
- самостійно та аргументовано формулювати наукові положення;

- володіти навичками роботи з бібліографічними й іконографічними джерелами;
- володіти основами аналізу та інтерпретації творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва й архітектури;
- мати навички у використанні інформаційних технологій, що використаються у галузі мистецтвознавства.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

ТЕМА 1.МЕТОДОЛОГІЯВ СИСТЕМІ МИСТЕЦТВОЗНАВЧОГО ЗНАННЯ. КЛАСИФІКАЦІЯ МИСТЕЦТВ

Методологія в системі мистецтвознавчого знання. Формальна школа (І. Гільдебранд, А. Рігль, Г. Зедльмайр, Г. Вельфлін, В. Ворінгер). Соціологія мистецтва (А. Хаузер). Метод М. Дворжака. Віденська школа. Іконографія та іконологія Е. Панофського. Семіотика у мистецтвознавстві (Ю. Лотман). Мистецтвознавче знання та некласичний психоаналіз (З. Фрейд). Герменевтика. Структуралізм та пост структуралізм у мистецтвознавстві.

Мистецтво як механізм культурної еволюції. Мистецтво та релігія як основа духовної культури. Класифікація мистецтв. Мистецтва синтетичні, аудіо-візуальні, пластичні (образотворчі, інтерактивні), декоративно-прикладне мистецтво, архітектура. Роди, види, жанри, ієрархія жанрів образотворчого мистецтва. Засоби художньої виразності кожного з видів. Механічні та вільні мистецтва. Дж. Вазарі як засновник історії мистецтв та його послідовники. Народження художньої критики.

ТЕМА 2. МИСТЕЦТВО ПЕРВІСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ДАВНЬОГО СХОДУ

Проблема походження мистецтва. Синкретичне мистецтво первісного суспільства. Формування образів в образотворчій діяльності людей первісного суспільства. Наскельний живопис печер Франції та Іспанії.

Пам'ятники первісного мистецтва на території України, первісне мистецтво в українських музеях.

Пам'ятники давніх держав Передньої Азії та Єгипту. Канонічне мистецтво як цілісне відображення світу природи та людини та його релігійна форма. Періодизація мистецтва Передньої Азії та Давнього Єгипту. Особливості мистецтва Давнього, Середнього та Нового царств у долині Нілу.

Пам'ятники єгипетського декоративно-прикладного мистецтва як найдосконаліше втілення світогляду стародавніх єгиптян (релігійні, астрологічні, математичних уявлень і художніх уподобань). Освоєння естетики природних та штучних матеріалів: металу, каменю, дерева, кераміки, скла. Основні художні ремесла, матеріали і техніки, характерні особливості форм і розписів виробів.

ТЕМА 3.ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО КИТАЮ, ЯПОНІЇ, ІРАНУ

Декоративно-прикладне мистецтво Китаю. Періодизація. Особливості традиційних художніх ремесел. Вироби з металу. Ритуальний бронзовий посуд. Специфіка формотворення й орнаментації. Символіка. Розвиток керамічного посуду, його роль в повсякденному житті та ритуалах. Поява фарфору, технологія, основні віхи розвитку, асортимент, вплив на розвиток світового керамічного мистецтва. Художня обробка каменю й дерева, вироби зі слонової кістки та лаку. Декоративні тканини, вишивка. Специфіка китайських меблів.

Особливості декоративно-прикладного мистецтва Японії. Його нерозривність з іншими видами мистецтва. Предмет та інтер'єр як єдине художнє ціле. Ставлення до матеріалу, прагнення виявити його природні виразні якості. Вироби з бронзи. Кераміка. Лакове виробництво. Тканини і вишивка по шовку. Нецке. Віяла.

Художнє ремесло середньовічного Ірану. Єдність принципів декоративної орнаментики. Люстрована кераміка, кераміка «мінаї». Вироби з металу з гравійованим візерунком та інкрустацією. Перські килими. Розписні шовкові тканини.

ТЕМА 4. АНТИЧНЕ МИСТЕЦТВО

Поняття «античне мистецтво», періодизація. Мистецтво Крито-Мікенської цивілізації. Мистецтво Древньої Греції. Мистецтво архаїки. Проблема ідеалу та поняття класики. «Канон» Поліклета. Оголеність як форма образотворчого мистецтва, винайдення кераміки греками. Мистецтво Фідія, його значення для подальшого європейського мистецтва. Феномен давньогрецького вазопису. Грецький скульптурний портрет. Майстри ваяння доби пізньої класики.

Мистецтво Етрурії. Розписи гробниць. Етруська теракота.

Мистецтво Давнього Риму. Римський тип художнього мислення. Проблема оригіналу й копії. Римський рельєф: «Ara Pacis Augustae» («Вівтар Миру»). Римський скульптурний портрет: етапи розвитку. Римська мозаїка. Помпеяньский монументально-декоративний розпис. Фаюмський портрет.

Загальна характеристика античного ДПМ. Періодизація. Давньогрецька кераміка як основне джерело інформації про античну Грецію. Матеріал, технологія виробництва. Стилі вазопису. Еволюція стилів. Геометричний, чорнофігурний, червонофігурний стилі. Білофонні лекіфи. Форми посудин та їх функції. Художнє скло. Центри виробництва. Загальний огляд ювелірної справи. Художній метал. Дерево. Виготовлення меблів. ДПМ Давнього Риму. Давньоримська кераміка. Домінування рельєфного декору на посуді давніх римлян. Гальська та рейнська кераміка. Розквіт художнього скла в Давньому Римі. Винайдення техніки вільного видування. Поява на теренах Єгипту мозаїчного скла. Поліхромний стиль. Техніка гравіювання по склу. Золочене скло. Двошарове скло. Розпис по склу.

ТЕМА 5. МИСТЕЦТВО ВІЗАНТІЇ, СЕРЕДНЬОВІЧНЕ МИСТЕЦТВО ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Мистецтво Візантії. Генеза візантійської ікони. Монументальний живопис. Книжкова мініатюра. Вплив візантійської художньої мови на західноєвропейське та давньоруське мистецтво.

Ранньохристиянське мистецтво. Заміна світогляду та форм пізнання й відображення світу. Розписи катакомб. Античні образотворчі форми у новому контексті: мозаїки римських базилік; ранні ілюміновані рукописи.

Дороманське мистецтво. Мозаїки Равенни. Мистецтво Меровінгів. «Каролінгське Відродження». Мистецтво Оттонівської Германії. Розквіт рукописної книги.

Романське мистецтво. Монументальний живопис (фрески) та скульптура. Книжкова мініатюра. Портали романських храмів. Німецька пластика.

Готичне мистецтво Франції: монументальна скульптура, вітражі. Готичний храм як зразок синтезу мистецтв. Мистецтво середньовічної Італії. Історико-культурні особливості європейського Середньовіччя. Християнство і його роль у середньовічній культурі. Сакральний сенс мистецтва Середніх віків. Організація цехового ремісничого виробництва у містах. Розвиток структури художніх ремесел, удосконалення їх технології, розширення виробництва. Формування ринку художніх виробів. Сплавлення воєдино античної і «варварської» (східної) художніх традицій. Регіональні особливості. Кельтське ювелірне мистецтво. Візантійські емалі. Іспано-мавританська кераміка. Церковне начиння та шиття. Західноєвропейські шпалери. Німецька різьба по кості й дереву. «Священне світло релігії»: готичні вітражі Франції та Німеччини. Меблі. Матеріали, техніки, декоративні мотиви, художні особливості виробів.

ТЕМА 6. ДАВНЬОРУСЬКЕ ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО XI–XIII СТ.

Періодизація давньоруського мистецтва та українського мистецтва XIV-XVII ст. Мистецтво Давньої Русі. Картина світу в мистецтві давніх слов'ян. Прийняття християнства та формування національного стилю в іконопису. Монументально-декоративний синтез у давньоруському храмі.

Домонгольська ікона (у порівнянні візантійською). Монументальний живопис (мозаїка) Києва. Новгородська й псковська школи іконопису. Мистецтво оздоблення рукописної книги. «Друга хвиля» грецьких впливів, ісихазм, посилення трінітарних ідей. Утворення руського високого іконостасу, його символічний смисл, конструкції, форми та композиції. Творчість Феофана Грека, Андрія Рубльова та Діонісія. Книжкова мініатюра.

ТЕМА 7. УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО XIV–XVI СТ.

Українське мистецтво XIV–XVI ст. Архітектурні ансамблі України. Формування обличчя міст. Вплив Львова на містобудівну практику України. Забудова Бродів, Жовкви. Типи оборонних споруд. Кам'янець-Подільська фортеця. Луцький замок. Хотинський замок. Фортеця Судак. Замок в Острозі. Замок у Підгірцях. Забудова львівського центру. Площа Ринок, Руська вулиця, каплиця Трьох святителів, каплиця Боїмів, каплиця Кампіанів, Чорна кам'яниця, вежа Корнякта, Бернардинський костел.

Культове будівництво України. Оборонний характер споруд. Покровська церква в Сутківцях.

Скульптура України. Звернення до іконографічних традицій Київської Русі. Декоративне різьблення іконостасів, вівтарів, храмових лав. Оздоблення надгробків – меморіальна скульптура.

Український монументальний живопис. Розписи у Вислиці, сандомирські фрески, люблінські фрески у замковій каплиці св. Трійці.

Іконопис України. Основні впливи, традиції, тенденції. Творчість майстра з Ванівки.Творчість Ф. Сеньковича. Початок розвитку феномену

портретного малярства з II пол. XVI ст. Вплив парсуни на український портрет XVII ст. Донаторські та надтрунні зображення. Міщанський портрет.

Книжкова мініатюри доби: «Пересопницьке Євангеліє», Галицьке Євангеліє, Київська Псалтир. Розквіт графіки. Заснування нових друкарень. Київські гравери. Патерик Печерський.

ТЕМА 8. УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО XVII-XVIII СТ.

Феномен бароко в українському мистецтві. Синтез традицій, вплив зарубіжного мистецтва. Культове будівництво. Творчість І. Григоровича-Барського, Й. Шеделя. Андріївська церква в Києві. Церква св. Юра у Львові. Преображенська церква у Сорочинцях. Вплив традицій дерев'яного будівництва. Нові споруди Києво-Печерської лаври. Преображенська церква у Сорочинцях. Київ як центр православного богослов'я.

Живопис XVII–XVIII ст. Творчість І. Рутковича. Іконопис епохи. Феномен українського іконостасу. Школи. Скит Манявський. Портретний живопис епохи.

Скульптура бароко. Творчість Й. Пінзеля.

Графіка доби. Творчість Л. Тарасевича, І. Щирського, Г. Левицького.

ТЕМА 9. УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО XIX СТ.

Архітектура України зрілого класицизму. Роль класики в системі планування міст у XIX ст. Творчість А. Меленського. Архітектура Києва І пол. XIX ст.

Романтизм у мистецтві України. Портретний живопис романтичної традиції. Творчість Г. Левицького, В. Тропініна та В. Боровиковського – майстрів українського походження. Живописний спадок І. Сошенка. Романтичний портрет академічної школи. Мистецький доробок А. Мокрицького, К. Павлова. Творчий спадок Т. Шевченка. Живопис Г. Васька.

Реалізм у мистецтві XIX ст. Пейзажний живопис II пол. XIX ст. Пейзажисти імпресіоністичної традиції. Творчість Г. Світославського, О. Васильківського.

Історичний жанр епохи, місце побутового жанру в живопису кінця XIX ст.

ТЕМА 10. ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ

Гуманізм та антропоцентризм як ідейні основи Відродження. Періодизація історії мистецтва аналізованої доби на прикладі Італії: проторенесанс (дученто, треченто), раннє Відродження (кватроченто), високе та пізнє Відродження (чінквеченто).

Скульптура проторенесансу. Художники сієнської школи. Формування жанру портрету. «Героїчний монументалізм» стінних розписів раннього Відродження. Скульптура раннього Відродження. Флорентійський живопис раннього Ренесансу. Високе Відродження: школи та представники. Представники венеціанської школи II пол. XV – поч. XVI ст. Титани Відродження. Зародження та розвиток маньєризму в Італії XVI ст. Заснування в 1580-х рр. у Болоньї братами Карраччі «Академії тих, що вступив на правильний шлях».

«Північне Відродження». Демократичні настрої, використання народних традицій, розробка прийомів реалістичного жанрового живопису разом зі схильністю до поглибленого філософсько-символічного трактування вибраних тем. Творчість художників Німеччини та Нідерландів. Французьке мистецтво XV–XVI ст.: феномен олівцевого портрету. Замкова архітектура доби Відродження (долина Луари). Іспанський живопис епохи Ренесансу: вплив інквізиції, домінування релігійних сюжетів, основні митці.

Декоративно-прикладне мистецтво Ренесансу: загальна характеристика. Меблі: основні матеріали виготовлення, форми, специфіка оздоблення. Мистецтво кераміки. Майоліка: технологія, історія виникнення, провідні центри, найвідоміші майстри, вплив на розвиток європейського

керамічного мистецтва. Французька кераміка. Вплив італійських взірців. Творчість Б. Паліссі. Фаянси Сен-Поршера та Руану. Іспанські та німецькі центри виготовлення керамічних виробів. Художнє скло. Венеціанське скло доби Відродження. Технологія. Мурано як центр склоробства. Розвиток склоробства поза межами Італії. Загальна характеристика ювелірної справи. Художній метал Відродження. Розквіт емальєрного мистецтва у Франції. Лімож як центр виробництва емалей. Мистецтво ткацтва. Флоренція та Венеція як центри виробництва шовку. Виробництво шпалер у Брюсселі.

ТЕМА 11. ЗАРУБІЖНЕ ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО НОВОГО ЧАСУ

Бароко та класицизм як провідні стилі епохи. Реалізм у мистецтві XVII та XVIII ст. Академізм (класицизм) в італійському живопису. Караваджизм як особливий напрямок у розвитку європейського живопису. Риси бароко та реалізму, реалістичне спрямування й елементи жанру в іспанському живопису XVII ст. Д. Веласкес.

Буржуазна революція у Голландії. Розділ Нідерландів наприкінці XVI ст. на північні (Голландія) та південні провінції (Фландрія). П.-П. Рубенс. Фламандський і голландський натюрморт. Реалістичний голландський портрет. «Малі голландці» як поняття; його тлумачення, умовний характер, межі застосування. Творчість Рембрандта.

Своєрідність французького класицизму XVII ст. Розвиток реалізму в образотворчому мистецтві Франції того ж періоду. Н. Пуссен. Королівська академія живопису та скульптури. Реалістичні тенденції у мистецтві Франції XVII та XVIII ст. Стиль рококо. А. Ватто.

Мистецтво XVIII ст. Ідеї Просвітництва в європейському мистецтві.

Італійський монументальний живопис XVIII ст.

Росія в європейському художньому процесі XVIII ст. Мистецтво петровської епохи. Бароко в Росії. Російський живописний портрет XVIII ст.

Місце портрету в академічній жанровій ієрархії та в реальності художнього процесу.

Просвітництво в російському мистецтві. Академія художеств та її роль у розвитку російського мистецтва XVIII ст. Привілеї та Устав Імператорської Академії, її структура в XVIII ст. Методологія та методика освіти й виховання художника, система оцінок, засоби заохочення.

Російська скульптура II половини XVIII – I половини XIX ст. Скульптурний клас Академії художеств та заснування російської школи скульптури. Декоративна, меморіальна та станкова пластика.

Романтизм у Росії. Романтичний автопортрет та дитячий портрет. Романтичні тенденції у російському історичному живописі (К. Брюллов). Творчість О. Іванова.

Школа О. Венеціанова. «Натуральна школа» у графіці та живопису. П. Федотов.

Бароко та рококо в європейському ДПМ. Місце ДПМ в загальній системі мистецтв зазначеного періоду. Вплив східного імпорту. Специфічні риси вирішення інтер'єрів, зміни у вирішенні житлового простору в епоху рококо. Роль тканин і дзеркал в оформленні інтер'єрів. Меблі: стиль, специфіка декорування, матеріали, асортимент. Поняття комфорту. Андреа Брустолоне. Творчість Т. Чіппендейла. Регіональна специфіка виготовлення меблів. Вплив шинуазрі. Розвиток керамічного мистецтв. Європейські фаянси (Невер, Руан, Мустьє, Дельфт та ін.): наслідування Сходу та створення самобутньої традиції. Розвиток фарфорового виробництва. Специфіка технології. Твердий та м'який фарфор. Особливості декорування. Технології розпису. Провідні європейські центри фарфорового виробництва. Фарфор Майсена та Севра. Розвиток склоробства. Поступовий занепад Італії, скло Богемії та Іспанії. Художній метал бароко. Першість майстрів Франції. Майстерні Версаля, Сен-Клу, Шантільї. Бронзоливарне мистецтво Франції. Розквіт медальєрного мистецтва. Аугсбург та Нюрнберг як центри бронзового литва. Виготовлення люстр з латуні в Голландії та Фландрії.

Першість Франції доби бароко та рококо у виробництві тканин. Творчість ліонця Клода Дангона. Майстерня Гобеленів. Мануфактура Бове.

ТЕМА 12. ЗАРУБІЖНЕ МИСТЕЦТВО XIX СТ.

Класицизм, романтизм, реалізм – загальні характеристики названих стилів, напрямків і творчих методів та їх національні варіанти.

Рим як центр класицистичного мистецтва. Скульптура класицизму. Французький революційний класицизм. Ж-Л. Давид. Французьке мистецтво періоду імперії та реставрації.

Творчість Ф. Гойї. Романтизм у мистецтві Франції. Витоки романтичного руху. «Романтична битва». Е. Делакруа та О.-Д. Енгр. Хронологічні межі романтизму та його історичне значення.

Класицизм та романтизм у мистецтві Німеччини I половини XIX ст. Демократичні ідеї у німецькому мистецтві. Дюссельдорфська школа. «Бідермайєр». Англійський пейзаж I половини XIX ст.

Французький реалізм. Графіка 1830-х рр. О. Дом'є. Живопис Ж. Мілле та Г. Курбе. Барбізонська школа.

Е. Мане. Імпресіонізм як творчий метод, його особливості та майстри. О. Роден. Постімпресіонізм. Творчість В. ван Гога, П. Сезанна. Неоімпресіонізм та теорія «наукового імпресіонізму». Національні варіанти символізму (на прикладі мистецтва Німеччини, Австрії, Італії). «Прерафаеліти». Мистецтво США в XIX ст.

Основні стилі та творчі методи в російському мистецтві середини та II половини XIX – початку XX ст.,його періодизація.

Академія художеств як центр художньої освіти. Московське училище живопису та ваяння. П. Чистяков, його роль у вихованні та освіті провідних художників Росії. Спілки заохочення художників. «Бунт 14» та реформи в Академії художеств. «Академічний класицизм». Створення «Санкт-Петербурзької Артілі» та «Товариства пересувних художніх виставок» як ідейна та матеріальна основа формування реалістичного мистецтва.

Роль суспільної думки у розвитку мистецтва. Художня критика. Колекціонери та меценати. П. М. Третьяков.

Побутовий живопис і критичний реалізм 1850–1860-х рр. Зв'язок жанрового живопису з літературою.

Живопис реалізму II половини XIX ст.: загальна характеристика, проблематика, жанрова структура. І. М. Крамськой. І. Ю. Рєпін. В. І. Суриков. І. І. Левітан.

Російське мистецтво зламу XIX та XX ст. Зміни в культурно-історичному процесі та їх вплив на художній процес. Значне оновлення засобів художньої виразності. Зближення різних форм мистецтва: живопису, театру, музики, поезії. Взаємопроникнення жанрів. Тяжіння до синтезу мистецтв. Пошуки нової стилістичної єдності мистецтв. Стиль модерн.

Множина художніх течій та об'єднань, що часто стояли на протилежних позиціях відносно ролі та сутності мистецтва. Художні об'єднання «Товарищество передвижников», «Мир искусства», «Союз русских художников», «Голубая роза», «Бубновый валет» тощо.

Портрети В. О. Сєрова. Російський імпресіонізм: К. О. Коровин. Російський символізм. Творчість М. О. Врубеля – передтечі символізму. Художники групи «Мир искусства» та діяльність цього об'єднання. Основні майстри російської скульптури зламу сторіч.

Російський художній авангард напередодні революцій 1917 р. Сприйняття та розвиток російськими художниками новаторського досвіду західноєвропейського живопису зламу XIX та XX ст., їх самостійні пошуки. Засвоєння традицій класичного та давньоруського мистецтва.

ДПМ у межах класицизму та ампіру. Специфіка вирішення інтер'єру. Класицизм та ампір у меблях: матеріали, нові форми, провідні майстри. Творчість Дж. Веджвуда. Заснування фаянсового завода «Етрурія». Діяльність Севрського заводу. Богемське скло. Художній метал. Бронза як основний метал даного періоду. П. Гутьєр та П.-Ф. Томір, Фешер як кращі

майстри французького бронзоливарного мистецтва. Загальна характеристика виготовлення й декорування тканин.

Від історизму до модерну. Вплив бурхливого розвитку техніки на характер декоративно-прикладного мистецтва XIX – початку XX ст. Поява крупної промисловості та сучасного транспорту. Повернення до ремісничих традицій. Характеристика керамічного мистецтва. Діяльність провідних фарфорфаянсових мануфактур. Роль технічного прогресу в еволюції художнього скла. Відновлення слави венеціанського скла. Діяльність Е. Галле, його внесок у розвиток склоробства та кераміки. Стиль Ар-Нуво у склі. Творчість Л.-К. Тіффані. Творчість Р. Лаліка. Робота М. Маріно в галузі художнього скла.

ТЕМА 13. ЗАРУБІЖНЕ МИСТЕЦТВО XX СТ.

Неоднозначність і суперечливість, властиві художній картині світу XX ст. Напрями, течії, стилі. Модерн. Неокласицизм. Е.-А. Бурдель. А. Майоль. Модернізм як сукупність новаторських течій у художній практиці XX ст. Виникнення «нефігуративного», абстрактного мистецтва як найважливіший переворот в естетиці й художній практиці. Техніцизм і сцієнтизм – характерні риси художньої культури XX ст. Експресіонізм. Походження та межі застосування терміну, його вузьке і розширене тлумачення. Об'єднання художників-експресіоністів Німеччини – «Міст» і «Синій вершник». «Паризька школа». Фовізм, кубізм, абстракціонізм, футуризм, сюрреалізм. А. Матісс. В. Кандинський. Творчість П. Пікассо. Італійська скульптура XX ст. Дж. Манцу. Мистецтво США. Е. Хоппер і Е. Уайет. Новітні форми візуалізації: перфоманси, інсталяції тощо.

Особливості розвитку декоративно-прикладного мистецтва в XX ст. Новий зміст предметної культури. Вплив конструктивізму і функціоналізму. «Баухауз» («Bauhaus, Hochschule fur Bau und Gestaltung» – Вища школа будівництва і художнього конструювання). Принцип рівності між прикладними і витонченими мистецтвами.

Створення ВХУТЕМАСу, підготовка художників для промисловості. Зародження дизайну. Перші досліди художнього конструювання інтер'єру, меблів, побутових речей. Особливості стилів: «хай-тек», «стайлінг», «інтерстиль». Художники, що працюють у традиційних видах декоративно-прикладного мистецтва: гобелени Ж. Люрса, кераміка П. Пікассо, вітражі М. Шагала. Модний костюм П. Пуаре, Р. Шанель, К. Діора, І.-С. Лорана, Дж. Армані та ін. Предметний дизайн Міс ван Рое тощо.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ Й СКЛАДАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ (ІСПИТУ) ДО АСПІРАНТУРИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 023 ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ

1. Специфічні риси давньоримського скла
2. Загальна характеристика тканин доби бароко та рококо
3. Декоративно-прикладне мистецтво французького ампіру
4. Італійська майоліка доби Відродження: технологічні особливості, провідні центри, видатні майстри
5. Китайський фарфор: основні віхи історії
6. Лімозькі емалі: історія, технологія
7. Майсенський фарфор: історія, асортимент
8. Меблі доби рококо: основні типи, специфіка декору
9. Скло часів модерну. Майстри, художні центри
10. Образотворче мистецтво Давнього Єгипту Давнього царства: загальна характеристика
11. Живопис високого Ренесансу: школи, митці
12. Маньєризм в образотворчому мистецтві Італії
13. Образотворче мистецтво французького Ренесансу: загальна характеристика, провідні митці
14. Німецьке образотворче мистецтво часів Відродження: тенденції, митці
15. Нідерландське мистецтво часів Відродження: митці, шедеври

16. Бароко в образотворчому мистецтві Італії
17. Класицизм у французькому образотворчому мистецтві
18. Романтизм в образотворчому мистецтві Німеччини
19. Пейзажний живопис України XIX ст.
20. Імпресіонізм у французькому образотворчому мистецтві II пол. XIX ст.
21. Готика в мистецтві Франції
22. Готичний стиль в іспанському мистецтві
23. Ансамбль Софії Київської
24. Дороманське мистецтво Західної Європи: загальна характеристика, провідні тенденції
25. Творчість давньогрецьких скульпторів доби високої класики
26. Творчість давньогрецьких скульпторів доби ранньої класики
27. Крито-мікенське образотворче мистецтво
28. Ордерна система в архітектурі Давньої Греції
29. Архітектура Львова XIV–XVI ст.
30. Український іконопис XIV–XVIст.
31. Український іконопис XVII–XVIII ст.
32. Романтизм в українському мистецтві
33. Діяльність «Товариства пересувних виставок»
34. Реалізм у російському живопису
35. Постімпресіонізм у французькому живопису
36. Кубізм в образотворчому мистецтві: стилістичні характеристики
37. Український авангард початку XX ст.
38. Ар-нуво в мистецтві
39. Ювелірне мистецтво Росії XVIII ст.
40. Модерн в українському мистецтві
41. Творчість бойчуківців
42. Творчість народних художників України Марії Приймаченко та Катерини Білокур
43. Українська скульптура кінця XVII–XVIII ст.

44. Український живопис кінця XVII–XVIII ст.

45. Архітектура українських міст XVIII–XIX ст.

46. Палацове будівництво України XVIII–XIX ст.

47. Неокласицизм в українській архітектурі XVIII–XIX ст.

48. Архітектура українського бароко. Тенденції розвитку та визначні пам'ятки.

49. Українське мистецтво кінця XVII–XVIII ст. Загальні тенденції.

50. Українська архітектура кінця XVII–XVIII ст. Загальні тенденції.

51. Мистецтво України доби неоліту (трипільська культура).

52. Мистецтво скіфських племен. Звіриний стиль.

53. Феномен французького олівцевого портрету доби Ренесансу

54. Мистецтво давньоримської скульптури

55. Ювелірне мистецтво Франції часів модерну

56. Творчість Південноруських художників

57. Фламандський живопис XVII ст.

58. Голландський живопис XVII ст.

59. Творчість Пінзеля

60. Скульптура Франції імпресіонізму

61. Первісний живопис: основні тенденції, загальна характеристика

62. Мобільне мистецтво первісності

63. Український портретний живопис XVII-XVIII ст.

64. Творчість Леонардо да Вінчі

65. Творчість Рембрандта

66. Синтез мистецтв у готичному храмі

67. Іконопис Андрія Рубльова

68. Творчість Т. Шевченка

69. Скульптура Франції доби імпресіонізму

70. Давньогрецький вазопис: стилі, типологія посудин

71. Творчість французьких живописців реалізму

72. Творчість династії Г. та С. Якутовичів у контексті українського

образотворчого мистецтва II пол. XIX ст.

73. Мистецтво графіки в ренесансовій Німеччині

74. Мистецтво Межиріччя: загальна характеристика

75. Творчість прерафаелітів

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Рейтингова оцінка	Оцінка у балах	Критерії оцінювання
A	**90-100**	**«Відмінно»** - ставиться, якщо вступник розгорнуто, коректно відповідає на основні та додаткові питання, демонструє вільне володіння матеріалом – обізнаність в галузі теорії та історії образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, вміння аналізувати мистецькі твори, орієнтуватися у художніх стилях і напрямках. Претендент має володіти інформацією щодо основних музейних колекцій, мати навички в аналізі індивідуальної манери митців, бути у змозі характеризувати стилістичні риси творів школи, конкретного автора. Оцінювання знань як відмінне передбачає наявність самостійного судження щодо мистецького процесу кожної доби, обізнаність у тенденціях сучасного арт-простору різних країн, здатність до проведення атрибуції твору мистецтва.
B	**82 - 89**	**«Дуже добре»** - ставиться, якщо претендент на високому рівні володіє знаннями з основних мистецьких епох, може аналізувати процеси художнього поля, тенденції та специфіку певної художньої епохи, але не може самостійно формувати судження щодо значення певного художнього феномену та його ролі, місця, не в змозі повно та самостійно оцінити значущість мистецького твору, проаналізувати його вписуваність в загальний мистецький процес, володіє належним чином професійною термінологією.
C	**75 - 81**	**«Добре»** - ставиться, якщо претендент володіє знаннями з основних мистецьких епох, може аналізувати процеси художнього поля, тенденції та специфіку певної художньої епохи, але знає матеріал недостатньо глибоко, не може самостійно формувати судження щодо значення певного художнього феномену та його ролі, місця, не в змозі повно та самостійно оцінити значущість мистецького твору, проаналізувати його вписуваність в загальний мистецький процес, не володіє належним чином професійною термінологією.
D	**67 - 74**	**«Задовільно»** - передбачена для претендентів, що слабо розбираються у мистецьких процесах, володіють мистецтвознавчим інструментарієм на задовільному рівні, не можуть грамотно зробити аналіз художнього твору, користуючись професійною термінологією, не обізнані у мистецьких процесах сучасного світу, володіють лише

		поверховими знаннями про найвідоміші мистецькі пам'ятки та можуть їх перерахувати, але не проаналізувати.
E	**60 - 66**	**«Достатньо»** - передбачена для претендентів, що слабо розбираються у мистецьких процесах, не володіють мистецтвознавчим інструментарієм, не можуть зробити аналіз художнього твору, користуючись професійною термінологією, не обізнані у мистецьких процесах сучасного світу, володіють лише мінімальними знаннями про найвідоміші мистецькі пам'ятки та можуть їх перерахувати, але не проаналізувати.
FX	**0 - 59**	**«Незадовільно»** – ставиться, якщо претендент взагалі не володіє мистецтвознавчою термінологією, професійним апаратом, не може аргументовано довести власну думку щодо мистецького процесу або арт-феномену, не може розрізнити опис та аналіз художнього твору, не володіє навичками іконографічного й іконологічного аналізу, не обізнаний у загальній класичній історії мистецтва, не здатен самостійно оцінити значимість художнього твору або охарактеризувати стилістичні особливості творчості певного митця, не знає основних світових музейних колекцій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Акимова Л. И. Искусство Древней Греции. Геометрика, архаїка / Л. И. Акимова. – СПб. : Азбука-классика, 2007. – 396 с. – (Новая история искусства).
2. Акимова Л. И. Искусство Древней Греции. Классика / Л. И. Акимова. – СПб.: Азбука-классика, 2007. – 460 с. – (Новая история искусства).
3. Алленов М. М. Русское искусство XVIII – начала XX века / М. М. Алленов. – М. : Трилистник, 2000. – 319 с. – (История русского искусства; Кн. 2).
4. Брюсова В. Г. Русская живопись XVII века / В. Г. Брюсова. – М. : Искусство, 1984. – 419 с.
5. Виппер Б. Р. Введение в историческое изучение искусства / Б. Р. Виппер. – М. : В. Шевчук, 2008. – 364 с.
6. Виппер Б. Р. Итальянский Ренессанс XIII–XVI вв. / Б. Р. Виппер.– Т. 1 – 2. М. : Искусство, 1977. – 344 с.

7. Вельфлин Г. Основные понятия истории искусства / Г. Вельфлин. – СПб. : В. Шевчук, 1994. – 344 с.

8. Герман М. Ю. Импрессионизм: Основоположники и последователи / М. Ю. Герман.– СПб. : Азбука-классика, 2008. – 516 с. – (Новая история искусства).

9. Герман М. Ю. Модернизм: Искусство первой половины XX в. – 2-е изд., испр. – СПб. : Азбука-классика, 2008. – 476 с. – (Новая история искусства).

10. Грабарь И. Э. История русского искусства [Электронный ресурс]: 5 томов: 2130 иллюстраций / ИДДК. – Мультимедийное информационное электронное издание. – Версия 2.0. – М. : Бизнессофт: ИДДК, 2005. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM). – (Электронная библиотека. Искусство).

11. Даниэль С. М. Европейский классицизм: [Эпоха Пуссена. Эпоха Давида]. – СПб. : Азбука-классика, 2003. – 300 с. – (Новая история искусства).

12. Древний Египет. Энциклопедия / сост. и науч. ред. В. В. Солкин. – М. : АРТ-Родник, 2008. – 480 с.

13. Ильина Т. В. История искусства Западной Европы от античности до наших дней: учебник для вузов. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : Юрайт: Высшее образование, 2009. – 435 с. – (Основы наук).

14. Ильина Т. В. История отечественного искусства от Крещения Руси до начала третьего тысячелетия: учебник для вузов. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : Юрайт: Высшее образование, 2010. – 473 с. – (Основы наук).

15. История искусства зарубежных стран: Первобытное общество, Древний Восток, античность: учебник для студентов высших учебных заведений / [И. В. Бозунова-Пестрякова, Н. Д. Флиттнер, В. Б. Блэк и др.]; под ред. М. В. Доброклонского и А. П. Чубовой; Рос. акад. художеств, С.-Петерб. гос. акад. ин-т живописи, скульптуры и архитектуры им. И. Е. Репина. – [Изд. 5-е, перераб.]. – М. : Сварог и К, 2008. – 372 с.

16. История искусства зарубежных стран 17–18 веков: Учебник для студентов высших учебных заведений / [А. Г. Федоров и др.]; под ред. В. И. Раздольской; Рос. акад. художеств, С.-Петерб. гос. акад. ин-т живописи, скульптуры и архитектуры им. И. Е. Репина. – [Изд. 3-е, перераб.]. – М. : В. Шевчук, 2009. – 498 с.

17. История искусства зарубежных стран: Средние века, Возрождение: Учебник для вузов искусства и культуры / [Ц. Г. Нессельштраус, А. В. Банк, А. С. Гущин и др.]; под ред. Ц. Г. Нессельштраус; Рос. акад. художеств, С.-Петерб. гос. акад. ин-т живописи, скульптуры и архитектуры им. И. Е. Репина. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Сварог и К, 2003. – 379 с.

18. Калитина Н. Н. Французское изобразительное искусство конца XVIII – XX вв. / Н. Н. Калитина. – Л. : Искусство, 1990. – 280 с.

19. Колпакова Г. С. Искусство Византии: Поздний период. 1204-1453 гг. / Г. С. Колпакова. – СПб. : Азбука-классика, 2004. – 316 с. – (Новая история искусства).

20. Колпакова Г. С. Искусство Византии: Ранний и средний периоды / Г. С. Колпакова. – СПб. : Азбука-классика, 2005. – 524 с. – (Новая история искусства).

21. Колпакова Г. С. Искусство Древней Руси: Домонгольский период / Г. С. Колпакова. – СПб. : Азбука-классика, 2007. – 597 с. – (Новая история искусства).

22. Крючкова В. А. Символизм в изобразительном искусстве / В. А. Крючкова. – М. : Изобразительное искусство, 1994. – 272 с.

23. Лифшиц Л. И. Русское искусство X – XVII векав / Л. И. Лифшиц. – М. : Трилистник, 2000. – 183 с. – (История русского искусства; Кн. 1).

24. Лазарев В. Н. Русская иконопись. От истоков до начала XVI в. / В. Н. Лазарев. – М. : Искусство, 2000. – 395 с.

25. Матье М. Э. Искусство Древнего Египта / М. Э. Матье. – М. : В. Шевчук, 2010. – 672 с.

26. Нессельштраус Ц. Г. Искусство раннего Средневековья / Ц. Г. Нессельштраус. – СПб. : Азбука, 2000. – 382 с. – (Новая история искусства).

27. Раздольская В. И. Европейское искусство XIX века: Классицизм. Романтизм. – СПб. : Азбука-классика, 2009. – [2-е изд., испр.] – 365 с. – (Новая история искусства).

28. Ревалд Дж. История импрессионизма / Дж. Ревалд. – Л. : Искусство, 1962. – 435 с.

29. Ревалд Дж. Постимпрессионизм / Дж. Ревалд. – Л. : Искусство, 1962. – 435 с.

30. Ротенберг Е. И. Западноевропейская живопись XVII в. Тематические принципы / Е. И. Ротенберг. – М. : Искусство, 1989.–288 с.

31. Русакова А. А. Символизм в русской живописи. – М. : Белый город, 1995. – 328 с.

32. Семенов В. А. Первобытное искусство: Каменный век. Бронзовый век / В. А. Семенов. – СПб. : Азбука-классика, 2008. – 588 с. – (Новая история искусства).

33. Степанов А. В. Искусство эпохи Возрождения: Италия. XIV–XV вв. / А. В. Степанов. – СПб. : Азбука-классика, 2005. – 499 с. – (Новая история искусства).

34. Степанов А. В. Искусство эпохи Возрождения: Италия. XVI век / А. В. Степанов. – СПб. : Азбука-классика, 2007. – 636 с. – (Новая история искусства).

35. Степанов А. В. Искусство эпохи Возрождения: Нидерланды, Германия, Франция, Испания, Англия / А. В. Степанов. – СПб. : Азбука-классика, 2009. – 636 с. – (Новая история искусства).

36. Флиттнер Н. Д. Культура и искусство Двуречья и соседних стран / Н. Д. Флиттнер. – СПб. : Искусство России : Изд-во им. Н. И. Новикова, 2008. – 357 с.

37. Якимович А. К. Двадцатый век. Искусство. Культура. Картина мира: От импрессионизма до классического авангарда / Рос. акад. художеств, НИИ теории и истории изобразит. искусств. – М. : Искусство, 2003. – 490 с.

38. Яковлева Н. А. Реализм в русской живописи: история жанровой системы / Н. А. Яковлева. – М. : Белый город, 2007. – 584 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева Е. Ю. Постмодернизм: Искусство второй половины XX – начала XXI века / Е. Ю. Андреева. – СПб. : Азбука-классика, 2007. – 484 с. – (Новая история искусства).

2. Арнольд Д. История искусства: очень краткое введение / пер. с англ. Е. А. Дегтяревой / Д. Арнольд. – М. : АСТ: Астрель, 2008. – 192 с.

3. Арсланов В. Г. Западное искусствознание XX века / В. Г. Арсланов. – М. : Традиция: Акад. проект, 2005. – 861 с. – (Summa).

4. Арсланов В. Г. История западного искусствознания XX века: [Учебное пособие для вузов] / В. Г. Арсланов. – М. : Акад. проект, 2003. – 761 с. – (Gaudeamus).

5. Базен Ж. История истории искусства / пер. с франц. К. А. Чекалова; общ. ред. и послесл. Ц. Г. Арзаканяна / Ж. Базен. – М. : Прогресс. Культура, 1994. – 524 с.

6. Барраль-и-Альтэ К. История искусства / пер. с франц. Н. Ю. Лебедевой / К. Барраль-и-Альтэ – М. : АСТ; Астрель, 2009. – 192 с. – (Cogito, ergo sum: «Университетская библиотека»).

7. Дмитриева Н. А. Краткая история искусств / Н. А. Дмитриева. – М. : АСТ-пресс: Галарт, 2008. – 623 с. – (История искусств).

8. Ильина Т. В. Изобразительное искусство: от техники к образу / Т. В. Ильина. – СПб. : Методологический консультационный центр, 2006. – 280 с.

9. Кравцова М. Е. История искусства Китая [Текст] : учеб. пособие / М. Е. Кравцова. – СПб. : Лань : Триада, 2004. – 960 с. : ил.

10. Кубе А. Н. Итальянская майолика XV-XVIII веков: собрание Гос. Эрмитажа : альбом / А. Н. Кубе; под ред. О. Э. Михайловой и Э. А. Лапковской. – М. : Искусство, 1976. – 71 с.

11. Моран А. де. История декоративно-прикладного искусства : от древнейших времен до наших дней : с приложением статьи Жеральда Гассио-Талабо о дизайне / Анри де Моран ; [пер. с фр. Н. И. Столяровой и Л. Д. Липман]. – М. : Искусство, 1982. – 576 с. ; ил.

12. Соколова Т. М. Художественная мебель. Очерки по истории художественной мебели XV–XIX веков [Текст] / Т. М. Соколова. – М. : СВАРОГ и К, 2000. – 164 с.